

crkva u svijetu

godina VI • broj 4 • split 1971.

BUDUĆNOST JE VEĆ POČELA

Drago Šimundža

Čovjek je odavno svjestan da sa »svojim svijetom« — svojom kulturom, sviješću i civilizacijom — uporno koraca naprijed. U povijesti i društvu, znamo, nema trajnih zastoja, nema začahurivanja. Ništa nije tako dobro da sutra ne bi moglo biti još bolje, ništa tako savršeno da ne bi moglo biti savršenije. Vrijeme se, očito, ne može zaustaviti; što više, ako to pokušamo, nastaju ubrzo naknadni skokovi, »revolucije« — od onih znanstveno-tehnoloških do misaono-religioznih (da ne spominjemo druge).

U tom stalnom tijeku i razvoju čovjek već »danas« živi od »sutra«. Sadašnjost je tako uska, tako prolazna da smo neprestano — u budućnosti. Svijet je okrenut prema naprijed. Nada je uvijek »ispred«.

Nema sumnje, naš svijet se »kreće« kao što nije ničiji prije nas. I ne možemo se ugledati ni u koga. Ni tražiti i očekivati savršene modele i metode kojima bismo pristupili današnjem društvu i čovjeku, i s njima se zajedno uputili u zajedničku budućnost.

Ne znači to, doduše, da smo mi danas »na početku«, da moramo sve »iznova...«. Zlatno iskustvo prošlosti uvijek je koristan učitelj. Uspjesi starijih primjer su mlađima. I što je najvažnije u Crkvi: temeljni sadržaj vjere i danas je, kao i uvijek, ona ista poruka koju nam je Evanđelje navijestilo i duga povijest namrla. Prošlost, zapravo, ma koliko bila daleko od budućnosti, uvijek ima što reći. Pogrešno je načelno suprotstavljanje. Ne možemo, to nam je jasno, presjeći zlatnu nit koja ih spaja.

Skloni smo, dakle, vjerovati u skladan slijed povijesti i prihvatiti organski progres u Crkvi. Kontinuirani povijesni razvoj, nema sumnje, najbolji je put kojega se treba držati. Intelektualno i društveno-etičko dozrijevanje čovječanstva otvara sve dublje spoznaje i nameće, istodobno, sve složenija i odgovornija pitanja i rješenja u društvu. S tim

povijesnim razvojem i sve smislenijim djelovanjem mora uzastopno teći i primjenjivi sustav organizacije.

Nerazborito je čuvati forme i oblike kad više ne služe svojoj bitnoj namjeni. Nije dopušteno sredstva pretvoriti u cilj ili, još gore, čovjeka u stroj koji bi poput automata služio »višim ciljevima«.

Ta posljednja misao nameće nam novi zaključak: u prijelomnim časovima povijesti, poslije krutih razdoblja u kojima su se nasilno ili spontano snagom inercije uspijevali zadržati izlišni kalupi »čvrstih struktura« ili, možda, taktičkih mjera, potrebne su, bez sumnje, nagle i temeljite promjene, da se uspostavi »suvremeni« sklad između čovjeka i njegova svijeta sa željom da se čovjek što više afirmira. Te su promjene u biti sredstvo i, ma koliko nam se, zbog dugih zastoja i brzih zahvata, pričinjale izazovne i nove, prihvatljive su dok su u službi osnovnih zahtjeva središnje misli, u našem slučaju evanđeoskog poslanja Crkve i njezina uspjeha.

Moramo još jednom istaknuti da je Sabor vrlo dobro uočio tu činjenicu. Upozorio je da se i Crkva u svojim povijesnim oblicima — kao i sve druge historijske strukture — mora neprestano obnavljati i »posuvremenjivati« tako da bi uvijek bila »Crkva svoga vremena«, suputnica i spasiteljica »svog svijeta«. Taj tijek »posuvremenjivanja«, međutim, ne trpi zastoja. Ne prihvaća, promjenu radi promjene, ali apriori odbacuje načelo da bi postojao koji povijesno-društveni oblik idealan za sva vremena. Tu se, dakle, nameće nužno kretanje naprijed. A s njim i njegovi stalni pratilci: traženja i antagonizmi, dijalozi, kušnje i rizici...

Nije se čuditi, dakle, da se i naša stara Crkva, trajna protuteža ljudskih kolebanja i nesigurnosti, u vrtlogu vremena, i sama našla u kušnji sve brojnijih izazova i nužnih strukturalnih promjena. Ne čudi ni to što se danas sve češće javljaju kojekakvi prijedlozi, samoinicijativna traženja i otpori uhodanoj administraciji i povijesnim modelima djelovanja; što, redovito, mlađi kler nerado prihvaća dosadašnje kanonske norme... Više iznenađuje čudno nepovjerenje, pasivno negiranje, Bernanosova »dosada« koja odgovara unutarnjem nezadovoljstvu. Iznenađuje, konačno, uporna borba i nadvikivanje kao i mišljenja da se naređivanja može sve riješiti.

Stvari su dobrim dijelom jasne. Osobna metanoja, priznajmo, spremnost na žrtvu i apostolski žar zlatan su ključ i najbolji put u budućnost. Mogli bi, bez sumnje, mnogo doprinijeti stvarnom rješenju krize. Međutim, tu upravo i jest bit pitanja. Život, naime, ima svoje zakone, vrijeme svoj »mentalitet«. To ne smijemo previdjeti. — Je li današnji čovjek u stanju ispuniti tako velika očekivanja?

Vrlo su ozbiljni problemi i posljedice. Težina odgovornosti i objektivna strana problematike zahtijevaju nepristranu analizu i višestruka traženja izlaza.

Sinoda je u toku. Stvar, dakle, nije »zamrznuta«. Javno se raspravlja i piše. Bilo je to potrebno. Nepovjerenja i sukobi drmaju sve više vjedom, popuštanja u vjeri izazivaju nove potrese i krize. I nije se čuditi: i vjera i pastorizacija su u krizi kad je svećenik u krizi. Krize valja

rješavati, a ne zataškavati. Stvarnost i život sile nas na to. — Možda je i ovdje potrebno naglasiti da se krize najbolje rješavaju kad ih rješava onaj koga se tiču.

Svjesni smo da Crkva, ako želi svjedočiti za Krista i objavljevati ga svijetu, mora biti u zajednici i s Kristom i sa svijetom; mora ostati vjerna Evanđelju a istodobno ići u korak sa svojim vremenom i potrebama konkretnog čovjeka.

Povijest nam je nelagodno upozorenje. Podsjeća nas da se moderni čovjek udaljio od Crkve i zbog toga što ga ona u času njegovog »otkoriženjanja« i migracija nije uspjela kristijanizirati. Nije bila pripremljena na egzistencijalne izazove urbano-industrijske civilizacije. Ta ista sudbina i danas nas prati. Nekadašnje uspješne metode administrativno-teritorijalne servis-župe postaju sve manje efikasne. Pitanje manjih, spontanih zajednica, »sekt«, kako ih neki nazivlju, povlači, međutim, cijeli lanac promjena u osnovnim oblicima kanonskih propisa i praktičnih postupaka.

Makar ostali vjerni pomisli da se čovjek bitno ne mijenja, moramo priznati da se mijenjaju okviri u kojima živimo. Mijenja se »naš svijet«. Iako stvari ostaju iste, naš svijet ih različito »transponira« i one se kroz prizmu različitih kultura i mentaliteta različito odražavaju.

Možda je upravo tu ključ za ispravno psihološko tumačenje tolikih sporova i razilaženja; možda ključ za idejne sukobe koji u stvari i nisu pravi sukobi nego više nesporazumi; ključ sigurno i za smirenije gledanje na suvremenu krizu i njezina rješenja u današnjem trenutku.

Prošlost i budućnost, da se izrazimo dijalektičkim rječnikom, nisu i ne smiju biti samo elementi suprotnosti, teza i antiteza; one su u svakom času »sadašnjosti« bitna izvorišta sinteza. (Naravno, ovdje mislimo u prvom redu na povijesnu varijabilnost organizacionih struktura, uvjetovanu konkretnim prilikama.) Nema sumnje, Crkvi je potrebna organizacija i smišljena pastoralna djelatnost. Danas je možda potrebnija nego bilo kada u prošlosti. Ali moramo priznati da se organizacionim strukturama i pojedinim službama ne mora uvijek pridavati potpuno isti oblik i ista praktična uloga ili, točnije, da se iste službe i funkcije ne moraju uvijek ostvarivati i u istim oblicima i na isti način. U tom smislu se otvaraju nove mogućnosti demokratizacije i decentralizacije u Crkvi.

Sigurno je velika prednost Crkve što se olako »ne zalijeće«, što i te kako dobro promisli prije negoli se na nešto odluči. No ipak, ta prednost ne bi smjela zasjeniti potrebe i značaj bržih reakcija i za određeno vrijeme korisnijih odluka. Inače se može dogoditi da Crkva, čuvajući odviše sebe«, svoje strukture, dostojanstvo, položaj..., ne ispuni svoju temeljnu misiju uprisutnjenja Krista u »svom« vremenu i svijetu. Mi smo kršćanstvo u hodu i za našu afirmaciju ne koristi toliko statičko domišljanje i ukrućenost koliko refleksno uočavanje situacije i prisutnost akcije shodno trenutku u kojemu živimo.

Jest, budućnost je već počela. Valja je prihvatiti. I u skladu s njom tražiti rješenja.